

Jančić, Matea–Tomić, Draženko**FEMINIZACIJA ODGOJNO-OBRAZOVNOG SUSTAVA IZ
FILOZOFSKO-ODGOJNE PERSPEKTIVE****Uvod**

Feminizacija odgojiteljske i učiteljske profesije podrazumijeva dominirajući broj žena u tim profesijama. Rani i predškolski odgoj načelno se smatrao ženskim poslom pa se okvirno može ustvrditi da je taj posao oduvijek feminiziran. Profesija koja je postupno feminizirana je učiteljska profesija.¹

Na političkom i društvenom planu, krajem 18. stoljeća zapadno društvo još nije ostvarilo jednakopravnost muškaraca i žena.² U 20. stoljeću, zalaganjem ženskih pokreta, žene dobivaju pravo glasa i postaju aktivniji akteri društvenog života.³ Danas žene imaju udio i u važnim društvenim i privrednim funkcijama gdje se sukladno svojim sposobnostima mogu iskazati kao samostalne, kreativne i sposobne za odgovorne poslove.⁴ Ovaj članak je rad sa studentom iz jednog segmenta teme završnog rada.

Feminizirane struke

Krajem 18. i početkom 19. stoljeća, dakle, s industrijskom revolucijom otvara se mnoštvo novih poslova za muškarce. Ti su poslovi vjerojatno bili bolje plaćeni nego odgojno-obrazovna zanimanja. Feminizaciji odgojno-obrazovnog sustava doprinijele su društvene i obrazovne reforme u Europi, i to ponajviše kada su škole oduzete Crkvi te kada dolazi do njihovoga omasovljavanja. To je dovelo do veće potražnje za učiteljskim kadrom te do značajnije feminizacije sustava, a naročito u gradovima. Državna uprava uzima značajniju ulogu u reguliranju školskog sustava te ih strukturira na svoj način i u skladu s predmnijevanim ishodima.⁵

Godine 1856. američki reformator obrazovanja Mann uspostavlja škole za zanimanje učitelja. Trajale su dvije godine, a u njima se osobita pozornost posvećivala didaktici i pedagogiji. Mann tvrdi kako su žene prirodne odgajateljice zbog svog temperamenta, uloge majke i zbog morala.⁶ „Školovanje djevojaka u osnovnom obrazovanju započelo je 1880-ih godina, u srednjem obrazovanju oko

¹ Branka GALIĆ: *Žene i rad u suvremenom društvu – značaj „orodnjenog” rada*, Sociologija i prostor, 2011/1, 25–48. (U nastavku: GALIĆ, 2011.); M. C. TIMMERMAN: „Soft” pedagogy? The invention of a „feminine” pedagogy as a cause of educational crises, Pedagogy, Culture & Society, 2011/19, 457–472.

² Gordana FRGAČIĆ: *Zašto smo manje plaćene?*, V.B.Z., Zagreb, 2012.

³ VRCELJ, MUŠANOVIĆ, 2011; GALIĆ, 2011.; Simone De BEAUVOIR: *Drugi pol*, BIGZ, Beograd, 1982.

⁴ Smiljana LEINERT NOVOSEL: *Stavovi poslodavaca prema profesionalnoj i obiteljskoj angažiranosti žena*, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, 2003.

⁵ Madeleine R. GRUMET: *Bitter Milk. Women and Teaching*. Amherst, University of Massachusetts Press, Massachusetts, 1988.

⁶ Elizabeth BOYLE: The Feminization of Teaching in America, <https://static1.squarespace.com/static/571136450442627fff34d2f5/t/5988af33a803bbf89aea5913/1502129971611/2004Boyle.pdf>, (22. 1. 2024.) (U nastavku: BOYLE, 2024.)

1900. godine; njihov ulazak na sveučilišta dogodio se između dva rata, a omasovljen je nakon 1950. godine”.⁷

Tvrđi se kako je u Austro-Ugarskoj Monarhiji učiteljica primala 80% učiteljske plaće. Do udaje njezin rad se shvaćao kao egzistencijalna nužnost te više ne bi, ako bi se udala, radila kao učiteljica. Tako bi, nakon „društvenog materinstva“, žena prelazila u razdoblje „biološkog materinstva“.⁸

Poslije II. svjetskog rata učiteljicama je bilo omogućeno da zadrže svoju profesiju i nakon što se udaju.⁹

Potpuna feminizacija najprije je obuhvatila predškolski odgoj. Danas žene na fakultetima RPOO čine od 90% do 100% ukupnog broja studenata. Primarno školsko obrazovanje (razredna nastava) je također gotovo u potpunosti feminizirano i neznatan je broj muškaraca koji se odlučuju za to zvanje. Opće srednjoškolsko obrazovanje također teži feminizaciji, dok je stručno srednjoškolsko obrazovanje, ovisno o smjeru, manje ili više feminizirano; načelno tehnička usmjerenja manje nego društveno-humanistička usmjerenja. U visoko-školskom obrazovanju očekuje se znatna feminizacija.¹⁰

U Hrvatskoj su 1984. godine učiteljsko zanimanje pretežno obavljale žene, i to njih 72 %. Godine 2010. u RH u području odgoja i obrazovanja 77 % zaposlenih činile su žene.¹¹ Državni zavod za statistiku i podaci iz 2022. godine nalaze u obrazovanju 79,6 % žena¹², što upućuje na to da je od 122.760 zaposlenih u tom sustavu njih 97.725 žene. Iz ankete koju je Jančić provela na području Rakovice od 92 osobe zaposlene u odgojno-obrazovnom sustavu tek njih 16, 3 % su muškarci, znači svega 15 muškaraca. U vlastitom istraživanju na području Karlovačke i Ličko-senjske županije u RH, Jančić nalazi kako su u vrtićima od 41 zaposlene osobe tek njih dvojica muškarci (4,9 %). U školi je taj prosjek nešto viši – 25, 5 % od ukupno 51 zaposlenika.

Početkom 20. st. feminizirano je i zdravstvo, a nakon II. svjetskog rata gotovo sve grane odgojno-obrazovnog sustava.¹³ Konačno, podaci iz ranih sedamdesetih godina prošlog stoljeća o udjelu muškaraca i žena u radništvu pokazuju kako brojnost žena i muškaraca itekako varira ovisno o vrsti gospodarske grane.¹⁴

Ravnopravnost prema preporukama vijeća Europe i RH-zakonodavstva

U *Zakonu o ravnopravnosti spolova* ista se u čl. 5 definira ovako: „Ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih

⁷ Michelle PERROT: *Moja povijest žena*, Ibis grafika, Zagreb, 2009.

⁸ Sabina, ŽNIDARŠIĆ ŽAGAR: *Slovenke na tržištu rada – povijesna perspektiva*, Časopis za suvremenu povijest, 2009/2, 315-346.

⁹ Sofija VRCELJ, Marko MUŠANOVIĆ: *Kome još (ne) treba feministička pedagogija?*, Hrvatsko futurološko društvo, Rijeka, 2011. (U nastavku: VRCELJ, MUŠANOVIĆ, 2011.)

¹⁰ Milan POLIĆ: *Filozofija odgoja i feminizam*, Metodički ogledi, 2003/1, 61–66.

¹¹ ***, *Hrvatska u brojkama*, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2011. (https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2011.pdf)

¹² DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2023.*, Zagreb, 2023.

¹³ VRCELJ, MUŠANOVIĆ, 2011.

¹⁴ Željka ŠOPER: *Sociologija profesija: Ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije*. Sociološko društvo Hrvatske, Zagreb, 1990.

prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.“¹⁵ I u RH i u EU 2009. je godine provedeno istraživanje o stavu prema rodnoj segregaciji. Rezultati pokazuju da 62 % ispitanika u EU i 58 % ispitanika u RH smatra da žene i muškarci nemaju jednaka prava. Nadalje, 64 % ispitanika EU i 59 % ispitanika u RH tvrdi da je u posljednjih deset godina ostvaren pomak te da je diskriminacija spolova manje prisutna.¹⁶

Vijeće Europe i njegove strategije za ravnopravnost žena i muškaraca tvrde da je postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca ključno za uspjeh programa zaštite ljudskih prava, podržavanja demokracije i vladavine prava. *Strategija za ravnopravnost spolova Vijeća Europe od 2018. do 2023.* naznačuje ciljeve i prioritete te traži metode rada i glavne partnere kako bi rezultati bili vidljiviji. Strategija ukazuje na važnost senzibiliziranja za ravnopravnost već od obitelji gdje bi trebalo krenuti s ravnopravnom podjelom poslova. Strategija postavlja šest strateških ciljeva čiji je prioritetni cilj suzbijanje seksizma i rodni stereotipa.¹⁷

Praktični razlozi feminizacije odgojno-obrazovnih djelatnosti

Muškarci koji su rasterećeniji od reproduktivnih zadaća više su posvećeni društvu. Prema tome, neki smatraju da je feminizacija odgojno-obrazovne profesije slijed bioloških činjenica - ženi je prirodan izbor raditi poslove vezane uz djecu, kuću, njegu.¹⁸ Otud je razumljivo po sebi da su žene prisutnije u onim poslovima koji su bliži njihovoj naravi, tj. urođenim sposobnostima. To su npr. briga o najmlađima, općenito njegovanje djece i starijih te skrb za zdravlje.¹⁹

Prisutne su i neke predrasude, primjerice da rani i predškolski odgoj „demaskularizira“ muškarce, ali i neke očite činjenice, primjerice da je muškarcima u podmakloj dobi znatno teže njegovati malenu djecu nego ženama. Prisutne su i predrasude o muškarcima kao zlostavljačima malene djece.

Istaknute su i neke praktične činjenice, kao što je pitanje rasporeda sati u radnom tjednu; ženama s majčinskim obvezama je prihvatljiviji. Uz to, na raspolaganju imaju i praznike tijekom kojih su od obveza oslobođena i njihova djeca. Konačno, u odgojno-obrazovnom sustavu lakše je izostati s posla i ponovno se vratiti u sustav, primjerice u slučaju bolesti djeteta ili odlaska na porodiljni dopust. Kao nedostatak navesti se može nešto niža plaća te općenito omalovažavanje odgojno-obrazovne struke što se odražava na nešto nižu stopu zadržavanja u tim poslovima.²⁰ Muškarce se radije zapošljava u više razrede osnovnih škola kako bi pružili dobar primjer dječacima u vrijeme kad im je disciplina najpotrebnija.²¹

¹⁵ Zakona o ravnopravnosti spolova. Pročišćeni tekst zakona, NN 82/08, 69/17.

¹⁶ VLADA RH, Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015., Ured za ravnopravnost spolova, Zagreb, 2011.

¹⁷ VIJEĆE EUROPE, *Strategija za ravnopravnost spolova vijeća Europe, 2018. – 2023.*, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2018.

¹⁸ Gary Stanley BECKER, *A Treatise on the family*, Harvard University Press, Cambridge, 1993.

¹⁹ Renata JUKIĆ: „Ženska pedagogija“ i feminizacija nastavničke struke kao čimbenici skrivenog kurikula, Školski vjesnik, 2013/4, 541-558. (U nastavku: JUKIĆ, 2013.)

²⁰ Michael SEDLAK, Steven SCHLOSSMAN: *Who will teach? Historical perspectives on the changing appeal of teaching as a profession*, CA: Rand Corporation, Santa Monica, 1986.

²¹ John L. RURY: *Education and Social Change. Themes in the History of American Schooling*. Routledge, 2008.

Postavlja se pitanje jesu li žene predodređene za neka zanimanja ili je to predrasuda stečena pod utjecajem okoline i društva? Američki reformator obrazovanja Mann smatra da su žene prirodne odgajateljice zbog svog temperamenta, majčinske uloge i morala.²² Žena je po prirodi majka, supruga, domaćica. Samim time ona nema dovoljno vremena niti volje za svoj profesionalni razvoj. Tako dolazi do deprofesionalizacije odgojno-obrazovnih zanimanja. Dodatan razlog je i taj što muškarci prihvaćaju bolje plaćene poslove.²³ Tako dolazimo do zaključka kako feminizacija bilo koje struke, a naročito odgojiteljske i učiteljske, nije samo posljedica navodnog patrijarhalnog okruženja niti samo posljedica odlaska muškaraca na bolje plaćene poslove.

Feminizacija odgojno obrazovnog sustava potaknuta skrivenim kurikulumom

Vrijednosna orijentacija odgojno-obrazovnog sustava odražava se na dijete u tom sustavu. Odgojitelji i učitelji utječu na izgrađivanje vrijednosti kod djece, nerijetko i kroz takozvani skriveni kurikulum.²⁴ U istraživanju Berislave Baranović „Slika žene u udžbenicima književnosti“ utvrđeno je kako se lakše prihvaća da su dječaci taktičniji, nestašniji, da donekle krše školska pravila. Očekivano je da oni budu aktivniji, da budu neovisniji i uspješniji, privatno i profesionalno. Budući da je takvo ponašanje na neki način očekivano, pristupa mu se nešto benevolentnije. Razvidno je to i pri nagrađivanju i pri kažnjavanju. Od djevojčica se očekuje da budu mirnije i pasivnije.²⁵

Prema istraživanju Rajke Polić o ravnopravnosti među spolovima u udžbenicima je prikazano da su djeca izložena utjecaju spolnih uloga koje zamjećuju u svojoj okolini. To može natuknuti pitanje o eventualnoj naučenoj podjeli područja rada prema spolovima i nametnuti stav o ženinoj sklonosti prema poslovima majke, domaćice i supruge.²⁶ Potrebno je utvrditi da su neke žene sposobne odrađivati bolje plaćene poslove, kao i to da su neke žene sposobne biti hraniteljice obitelji.

Dakle, neizravne poruke mogu ostaviti utjecaj na ponašanje djece. Neke poruke mogu se ticati stereotipnog razdvajanja muških i ženskih poslova i to kroz medije, slikovnice i igračke te druge načine.²⁷

Djeca vrlo rano primjećuju razlike između muških i ženskih zanimanja. Već tad za isti posao prednost daju muškarcima. Kao ženska zanimanja djevojčice navode posao frizerke, učiteljice, liječnice, glumice i balerine dok za muška zanimanja navode znanstvenika, privrednika, policajca, mehaničara, nogometaša, pilota, kapetana i glazbenika.²⁸ Moderno društvo je sve manje opterećeno ponašanjima vezanim uz

²² BOYLE, 2024.

²³ Milan POLIĆ: *Odgoj i svijet(s)t*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1993. (U nastavku: POLIĆ, 1993.)

²⁴ Vini RAKIĆ, Svjetlana VUKUŠIĆ: *Odgoj i obrazovanje za vrijednosti*, Društvena istraživanja, 2010/4–5, 771–795.

²⁵ Branislava BARANOVIĆ: *Slika žene u udžbenicima književnosti*, IDIZ, Zagreb, 2000; Branislava BARANOVIĆ, Ivana JUGOVIĆ i Karin DOOLAN: *Kojeg su roda čitanke iz književnosti?*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2008.

²⁶ Rajka POLIĆ: „Dječji udžbenici o (ne)ravnopravnosti među spolovima“, *Žena*, 1979/1, 12–29.

²⁷ Jasna BELAMARIĆ: *Ružičasto i plavo. Rodno osviješten odgoj u vrtiću*, Dijete, vrtić, obitelj, 2009/15, 14–17. (U nastavku: BELAMARIĆ, 2009.)

²⁸ BELAMARIĆ, 2009.

određene muške ili ženske uloge, dakle, uz ono što se očekuje od određenog spola, uz nerijetko tipične primjere društvenih stereotipa.²⁹ Okolina koja potiče odgoj za usvajanje muških i ženskih karakteristika može omogućiti cjeloviti razvoj djeteta što njemu donosi kvalitetnije prolaženje kroz različite životne situacije.³⁰

Feminizirana pedagogija

Rečeno je da se žene načelno smatra vještijima u brzi za djecu. Taj se stav preslikao na odgojno-obrazovni sustav. Neizravna i pasivna diskriminacija muškaraca dovela je do njihovog polaganog povlačenja od stereotipnih poslova pa je danas rijetko u vrtiću naći odgojitelja ili u bolnici medicinskog tehničara. U profesijama poput obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi 80-90 % čine žene.³¹

Lista glavnih razloga za odabir učiteljske profesije su altruistički, intrinzični i ekstrinzični razlozi. Altruistički razlozi su motiviranost za pružanje pomoći djeci, osobito u obrazovanju. Intrinzični se razlozi odnose na unutarnju dobrobit samog učitelja koji iz rada s djecom pronalazi zadovoljstvo. Ekstrinzični razlozi za rad učitelja su primjerice ljetni praznici ili „kratko” radno vrijeme. Naravno, to nisu jedini razlozi za izbor ove profesije.³²

Vrijeme predškolskoga odgoja, kad djeca još nisu dovoljno sposobna za kritičko razmišljanje te pri oblikovanju osnovnih stavova o životu u potpunosti je feminiziran. Nositelji izravnog autoriteta su žene. Autoritet od kojeg se djeca trebaju afirmirati postaje tako upravo ženski autoritet.³³ Postavlja se pitanje, mogu li žene (odgojiteljice, učiteljice) biti model osobne identifikacije i dječacima i djevojčicama. Odgaja li žena drukčije od muških kolega? Je li njihov pristup odgoju osjećajniiji, strpljiviji i suosjećajniiji, skloniji suradničkom rješavanju problema? Neke studije, kako tvrdi Jukić, ukazuju na to da žene bolje prepoznaju emocije, ponajprije strah te shodno tome prije uočavaju znakove prijetnje i fizičkih boli kod djece.³⁴

„Feminizirani odgoj” predstavlja način odgajanja djece koji ih čini nježnima i osjetljivijima. Velik broj žena u nastavi „mekim” procesom odgoja prenose vrijednosti poput skromnosti, brižnosti, izbjegavanja sukoba. Žene su popustljivije, potiču suradnju i druge oblike koje žene provode svjesno ili nesvjesno.³⁵ I drugi autori navode negativne posljedice „ženske pedagogije” koje se negativno odražavaju na dječake, ali i na cjelokupno društvo.³⁶ Richardson, ukazujući na dominaciju broja žena u školama, govori o tzv. „ženskoj pedagogiji” kao još jednom elementu skrivenog kurikuluma koji se suprotstavlja razvoju muških društveno poželjnih osobina tako da su dječaci spriječeni razvijati „muški identitet”.³⁷

²⁹ JUKIĆ, 2013.

³⁰ BELAMARIĆ, 2009.

³¹ Andrea ČOSIĆ: *Što si to ti dečko upisao?! Doživljaj studiranja socijalne pedagogije iz perspektive muških studenata*, Kriminologija & socijalna integracija, 2018/2, 208–229.

³² Jelena KUZLJEV, Tomislav TOPOLOVČAN: *Uloga odabira učiteljske profesije i samopoštovanja u sagorijevanju učitelja u osnovnoj školi*, Andragoški glasnik, 2013/2, 125–144.

³³ POLIĆ, 1993.

³⁴ JUKIĆ, 2013.

³⁵ Paul W. BENNETT: *The “Boy Problem” in Schools. Has Feminization Gone Too Far?*, 2010.

³⁶ James C. ALBISETTI: *The feminization of teaching in the nineteenth century. A comparative perspective*, *History of Education*, 1993/3, 253–263.

³⁷ Laurel RICHARDSON: *The Dynamics of Sex and Gender. A Sociological Perspective*, Harper and Row Publishers, New York, 1988.

Jednaka prisutnost muškarca i žene u svakom području ljudskog djelovanja je zapravo ravnopravnost.³⁸ Ravnopravnosti je u cilju promovirati pravednost i jednako tako preuzeti odgovornost, kvalitetu života, učinkovitost i uspješnost.³⁹

Zaključak

Feminizacija odgojno-obrazovnog sustava aktualna je i kompleksna tema koja reflektira određene izazove u društvu i u obrazovnom sektoru. Shvaća se kao sve veći utjecaj i prisutnost žena u svim aspektima odgoja i obrazovanja – od rane dječje dobi pa do visokoškolskog obrazovanja. Feminizacija odgojno-obrazovnog sustava nije samo statistički rast broja žena kao učitelja, profesora i administratora. Ona nosi sa sobom i promjene u pristupima pedagogiji, rastu svijesti o ravnopravnosti u kurikulumu te važnosti inkluzivnog obrazovanja koje potiče različite perspektive i doprinosi širem razumijevanju svijeta. Kvantitativni porast ženskih educiranih kadrova utječe na promjenu u pristupima, vrijednostima i metodama koje proizlaze iz ženskih karakteristika i perspektiva. Taj fenomen može utjecati na način obrazovanja budućih generacija, oblikovanja stavova pa i na percepciju spolnih uloga i ravnopravnosti među spolovima.

S druge strane, feminizacija odgojno-obrazovnog sustava može otvoriti rasprave o percepciji muških uloga u društvu. Je li moguće da se odgojno-obrazovni sustav prenamjerno usmjerava prema određenim vrijednostima i metodičkim pristupima karakterističnima za žene? Je li moguće primijeniti feminističke koncepte u praksi obrazovanja, a da se istovremeno ugrozi ravnoteža i ravnopravnost među spolovima? Uz moguće prednosti poput veće senzibilnosti prema raznolikosti i inkluzivnosti te otvorenosti za inovacije u pedagoškim pristupima, javljaju se i izazovi poput potencijalne neravnoteže u usmjeravanju obrazovnih vrijednosti prema ženskim perspektivama ili nedostatak muških uzora u obrazovnom okruženju. Svakako je potrebno osigurati nepristranost odgojno-obrazovnog sustava i samostalnost svakog pojedinca što se može ostvariti i dijalogom između različitih perspektiva i pogleda na odgojno-obrazovno okruženje.

³⁸ Rada BORIĆ: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2007.

³⁹ Biljana KAŠIĆ, Jasminka MARIJAN, Janja PEŠUT: *Vodič prema politici rodne jednakosti. Izazovi i mogućnosti*, Centar za ženske studije, Zagreb, 2005.

Literatura

- James C. ALBISETTI: *The feminization of teaching in the nineteenth century. A comparative perspective*, History of Education, 1993/3, 253–263.
DOI: 10.1080/0046760930220305
- Branislava BARANOVIĆ, Ivana JUGOVIĆ i Karin DOOLAN: *Kojeg su roda čitanke iz književnosti?*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2008.
- Branislava BARANOVIĆ: *Slika žene u udžbenicima književnosti*, IDIZ, Zagreb, 2000.
- Simone De BEAUVOIR: *Drugi pol*, BIGZ, Beograd, 1982.
- Gary Stanley BECKER, *A Treatise on the family*, Harvard University Press, Cambridge, 1993.
- Jasna BELAMARIĆ: *Ružičasto i plavo. Rodno osviješten odgoj u vrtiću*, Dijete, vrtić, obitelj, 2009/15, 14–17.
- Paul W. BENNETT: *The “Boy Problem” in Schools. Has Feminization Gone Too Far?* 2010.
- Rada BORIĆ: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2007.
- Elizabeth BOYLE: *The Feminization of Teaching in America*,
<https://static1.squarespace.com/static/571136450442627fff34d2f5/t/5988af33a803bbf89aea5913/1502129971611/2004Boyle.pdf>
- Andrea ĆOSIĆ: *Što si to ti dečko upisao?! Doživljaj studiranja socijalne pedagogije iz perspektive muških studenata*, Kriminologija & socijalna integracija, 2018/2, 208–229.
DOI: 10.31299/ksi.26.2.4
- DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2023.*, Zagreb, 2023.
- Gordana FRGAČIĆ: *Zašto smo manje plaćene?*, V.B.Z., Zagreb, 2012.
- Branka GALIĆ: *Žene i rad u suvremenom društvu – značaj “orodnjenog” rada*, Sociologija i prostor, 2011/1, 25–48.
DOI: 10.5673/sip.49.1.2
- Madeleine R. GRUMET: *Bitter Milk. Women and Teaching*. Amherst, University of Massachusetts Press, Massachusetts, 1988.
- Renata JUKIĆ: *„Ženska pedagogija“ i feminizacija nastavničke struke kao čimbenici skrivenog kurikula*, Školski vjesnik, 2013/4, 541–558.
- Biljana KAŠIĆ, Jasminka MARIJAN, Janja PEŠUT: *Vodič prema politici rodne jednakosti. Izazovi i mogućnosti*, Centar za ženske studije, Zagreb, 2005.
- Jelena KUZIJEV, Tomislav TOPOLOVČAN: *Uloga odabira učiteljske profesije i samopoštovanja u sagorijevanju učitelja u osnovnoj školi*, Andragoški glasnik, 2013/2, 125–144.
- Smiljana LEINERT NOVOSEL: *Stavovi poslodavaca prema profesionalnoj i obiteljskoj angažiranosti žena*, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, 2003.
- Michelle PERROT: *Moja povijest žena*, Ibis grafika, Zagreb, 2009.
- Milan POLIĆ: *Filozofija odgoja i feminizam*, Metodički ogledi, 2003/1, 61–66.
- Milan POLIĆ: *Odgoj i svijet*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1993.
- Rajka POLIĆ: *Dječji udžbenici o (ne)ravnopravnosti među spolovima*, Žena, 1979/1, 12–29.

- Vini RAKIĆ, Svjetlana VUKUŠIĆ: *Odgoj i obrazovanje za vrijednosti*, Društvena istraživanja, 2010/4–5, 771–795.
- Laurel RICHARDSON: *The Dynamics of Sex and Gender. A Sociological Perspective*, Harper and Row Publishers, New York, 1988.
- John L. RURY: *Education and Social Change. Themes in the History of American Schooling*, Routledge, 2008.
- Michael SEDLAK, Steven SCHLOSSMAN: *Who will teach? Historical perspectives on the changing appeal of teaching as a profession*, CA: Rand Corporation, Santa Monica, 1986.
- Željka ŠOPER: *Sociologija profesija. Ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije*. Sociološko društvo Hrvatske, Zagreb, 1990.
- M. C. TIMMERMAN: „Soft“ pedagogy? *The invention of a „feminine“ pedagogy as a cause of educational crises*, Pedagogy, Culture & Society, 2011/19, 457–472.
- VIJEĆE EUROPE, *Strategija za ravnopravnost spolova vijeća Europe, 2018. – 2023.*, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2018.
- VLADA RH, *Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015.*, Ured za ravnopravnost spolova, Zagreb, 2011.
- Sofija VRCELJ, Marko MUŠANOVIĆ: *Kome još (ne) treba feministička pedagogija?*, Hrvatsko futurološko društvo, Rijeka, 2011.
- ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA. NN 82/08, 69/17.
- Sabina ŽNIDARŠIĆ ŽAGAR: *Slovenke na tržištu rada – povijesna perspektiva*, Časopis za suvremenu povijest, 2009/2, 315–346.
- Hrvatska u brojkama*, Državni zavod za statistiku RH, Zagreb, 2011.
https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2011.pdf

Abstract

FEMINIZATION OF THE EDUCATIONAL SYSTEM FROM A PHILOSOPHY OF EDUCATION PERSPECTIVE

Feminization implies greater participation of women in the performance of a job. Some jobs are "men's jobs". These are construction works, transport, mining, heavy physical work. "Women's jobs" require a lot of precision: manual work, housewifery, health care and welfare. The feminization of the teaching profession began in the 19th century and continues today. According to data from the Croatian National Bureau of Statistics (2022), four out of five people employed in the educational system are women. A higher proportion of women in the educational system is not a question of numerical balance. It is an opportunity for the development of students and teachers. A strategic approach and a well-designed curriculum can produce an education system that supports equality, diversity and tolerance. This article is "work with a student on a thesis topic".

Keywords: feminization of the educational system, curriculum, educational system, women on the labor market